

University Annals, Series Physical Education and Sport. Science, Movement and Health. № 9 (1). R. 18 – 22 [in Romania].

АНОТАЦІЯ

У статті визначено формування професійно-педагогічної мотивації у викладачів під впливом авторської моделі, методик та інноваційних технологій. Зазначено, що ключовим елементом в системі «викладач – студент» є виявлення домінування внутрішніх та зовнішніх мотивів у викладача, щодо оволодіння професією у студентів ЗВО.

Мета дослідження – визначити вплив впровадженої авторської моделі на рівень провідних професійних мотив навчальної діяльності викладачів академії в галузі фізичної культури і спорту.

Для досягнення мети дослідження були використані такі методи: аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічний експеримент, методи статистичної обробки результатів.

За результатами дослідження зазначається, що провідними мотивами на початку дослідження в експериментальній групі у 31,37 % викладачів були зовнішні негативні стимули (уникнення критики зі сторони керівника чи колег, намагання уникнути осуду і покарання) професійної діяльності. У подальшому їх кількість постійно знижувалася, що склало 17,07 %. На противагу експериментальній, у контрольній групі вихідний показник кількості викладачів з домінуючими зовнішніми негативними мотивами професійної діяльності склав 30% і надалі залишився незмінним до кінця дослідницької роботи. Зроблено висновки про те, що авторська методика кафедри фізичного виховання і спорту ДДМА в 1,8 рази зменшує кількість викладачів із домінуючими зовнішніми негативними мотивами і як наслідок призводить до збільшення рівня емоційної стабільності у професійної діяльності. В експериментальній та контрольній групі кількість викладачів із домінуючою внутрішньою мотивацією та зовнішньою позитивною мотивацією педагогічної діяльності суттєво не змінилась, окрім збільшення на 10% комплексу зовнішньої позитивної мотивації у експериментальної групи та 5% контрольної групи викладачів. Окреслено перспективи подальших досліджень означеної проблеми.

***Ключові слова:** викладачі, інтерактивні технології, внутрішня мотивація, зовнішня мотивація.*

УДК 378.6.07:005.95:373.2

THE DEVELOPMENT AND ESTABLISHMENT OF THE VISION OF STRATEGIC MANAGEMENT OF THE DEPARTMENT OF PRESCHOOL EDUCATION

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ ВІЗІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КАФЕДРОЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сабіна Іванчук

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com
ORCID 0000-0002-9655-0634

Sabina Ivanchuk

Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor
E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com
ORCID 0000-0002-0634

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

ABSTRACT

In the review article, the author reveals to the problem of professional self-development as a component of the formation of andragogical competence of a teacher of a higher education institution, a potential head of the Department of Preschool Education. The importance of the teacher's personality, which is a key figure in the reforms of Ukrainian education, in particular preschool, is emphasized. The conceptual and terminological apparatus of the study is analyzed and concretized. The concept of «professional development» is disclosed, and it is indicated that this term is interpreted by scientists as a multicomponent, purposeful, prolonged and step-by-step process of professional formation, development and self-development of an individual focused on acquiring new competencies; It is characterized by consistency, dynamic approach, cyclicity and synergy, because it involves the transformation of value and worldview orientation and motivational activity, psychological and pedagogical structuring of research approaches, assimilation and implementation of innovative issues of managerial content, role and functional distribution. The author proceeds from the fact that the scientific development and formation of the teacher of the Department of Preschool Pedagogy are closely related to the formation of andragogical competence in a young scientist and affects the process of training and development and formation of scientific and pedagogical workers, and is also a significant part of the component of the andragogical competence of the leader of the Department of Preschool Pedagogy of Higher Pedagogical Education Institutions of Ukraine. Attention is focused on the fact that the professional formation of a teacher of the Department of Preschool Pedagogy of a higher pedagogical education institution should be served by a conscious need for continuous self-improvement, attitude to learning as a priority in the scientific and professional field, and the acquired skills are implemented through the educational and scientific sphere of activity, improving based on the historical and pedagogical experience of past generations

Key words: «department of preschool pedagogy», «history of pedagogy», «andragogue», «leader», «strategic planning of the department».

Актуальність теми. В теперішніх умовах нестабільності ринку освіти і праці дуже важливо вміти вчасно помітити і професійно пристосувати та відстояти структуру і діяльність кафедри дошкільної педагогіки до впливу зовнішнього і навколишнього середовища. Акцентуємо увагу на тому, що зібрати воедино увесь комплекс наукової та управлінської діяльності для того, щоб забезпечити і утримати конкурентні переваги на основі адекватного редагування і відреагування змін щодо зовнішнього середовища - надає змогу саме стратегічне планування управління кафедрою дошкільної педагогіки закладів вищої педагогічної освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслені аспекти проблеми відображені у наукових доробках О. Аніщенко, Л. Вовк, Г. Лях. Саморозвитку педагогічних і наукових працівників закладів вищої педагогічної освіти у своїх роботах присвячено і обґрунтовано І. Жорова, В. Олійник, В. Примакова. Специфіку навчання висвітлено у концепції сприйняття андрагога Л. Лук'яноюю,

та М. Скрипник. Отже, спираючись на історико-педагогічні та наукові пошуки наразі накопичено досить ґрунтовні напрацювання щодо вивчення проблеми історії розвитку та становленні андрагога - управлінця, що в свою чергу вимагає заправдження набутого досвіду до системи управління, розвитку та становленні кафедри дошкільної педагогіки закладів вищої педагогічної освіти.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання: використовуючи історико-педагогічні методи аналізу, порівняння та синтез, метою є узагальнення і відстеження розвитку і становлення молодого управлінця-науковця, лідера-фасилітатора і андрагога; виявлення особливостей в аспектах особистісного зросту і самовизначенні, саморозвитку. Історико-педагогічний аналіз доводить, що предмет вивчення обґрунтовано сфокусовано на особливості самовизначенні і самоцінності керівництва науковою діяльністю і завідуванням кафедрою дошкільної педагогіки закладу вищої педагогічної освіти з професійної точки зору сучасності спираючись на досвід минулого.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний світ вищої освіти стоїть перед завданням постійного вдосконалення якості навчального процесу так само як і світ дитинства з питаннями розвитку та становлення нового покоління. Одним із ключових факторів, які впливають на якість вищої освіти, зокрема дошкільної, є ефективне управління навчальним закладом і кафедрою навчального закладу. Розвиток управлінських навичок менеджера освітнього процесу виявляється критичним елементом для досягнення високої результативності та показників усієї сфери освіти. Управлінські компетенції включають в себе ряд певних змін, навичок, знань та вмінь, які дозволяють ефективно керувати освітніми кафедрами дошкільної ланки закладів вищої педагогічної діяльності. На нашу думку, вони охоплюють такі аспекти, як стратегічне планування, організація ресурсів, лідерство, комунікація та адаптація до змін. Таким чином, розвиток цих компетенцій та компетентностей допомагає менеджеру освіти більш ефективно впроваджувати інновації, вдосконалювати педагогічні підходи та реагувати на виклики, з якими стикаються навчальні заклади та кафедри (Артемова, 2006). Компетенція в галузі стратегічного планування є невід'ємною складовою успішного управління освітніми закладами. Отже, вона дозволяє керівникам освіти проводити аналіз потреб закладу, визначати його місію та встановлювати стратегічні кроки для досягнення поставлених завдань. Зауважимо, що ця компетенція формує структуровану та систематичну основу, яка допомагає направити розвиток навчального закладу у правильному напрямку. Застосування стратегічного планування в дошкільній освіті дозволяє керівникам кафедр прогнозувати майбутні потреби, визначати ключові пріоритети та створювати довгострокові плани дій. Саме це, на нашу думку, сприяє ефективній адаптації до змін, розробці нових програм та впровадженню інновацій. Визначення місії кафедри дошкільної педагогіки закладів вищої педагогічної освіти прокладає фундаментальний камінь для всієї науково-освітньої спільноти та її діяльності. Вона відображає цінності, цілі та напрямки розвитку кафедри дошкільної педагогіки зокрема і закладу вищої освіти. На нашу думку, стратегічне планування допоможе ретельно визначити кроки запровадження місії та виробити стратегічні підходи з метою її досягнення. Складання конкретних стратегічних кроків дозволяє зосередити увагу на

важливих завданнях та планах дій. Таким чином, це може включати в себе розробку нових наукових та науково-педагогічних програм і планів навчання, реалізацію ініціативи задля підвищення якості освіти, покращення взаємодії з батьками та громадою, а також впровадження інноваційних методик. У підсумку, компетенція в стратегічному плануванні дозволяє менеджерам освіти створити чітку, направлену та орієнтовану на майбутнє стратегічні візії закладу вищої педагогічної освіти, кафедри дошкільної педагогіки зокрема. Вона забезпечує необхідний фундамент для розвитку і досягнення визначених цілей, сприяючи сталому підвищенню якості освіти. Організація ресурсів – це невід’ємна складова успішного керівництва навчальним закладом, яка передбачає ефективне розподілення різних видів ресурсів по кафедрах, таких як матеріальні активи та людські потенціали. Саме ця компетенція є ключовим аспектом управління, адже здатність раціонально використовувати всі свої ресурси визначає ефективність навчального процесу та сприяє створенню сприятливого середовища для подальшого розвитку закладу вищої освіти та кафедри дошкільної педагогіки. Наголосимо, що лідерство відіграє важливу роль у керівництві навчальним закладом. Володіння лідерськими якостями є ключовим аспектом для формування згуртованого та продуктивного колективу кафедр. Фасилітатор повинен вміти не тільки вести свою команду, а й надихати та мотивувати її до досягнення спільних цілей. Спроможність вести передбачає бути прикладом для інших та демонструвати відповідальність та порядність у роботі, адже це створює структурованість та орієнтацію на завдання. Лідер також надає візію, яка надихає інших на спільні досягнення. В даному випадку це вимагає створення стимулів для вдосконалення і відкритого спілкування (Біницька, 2013). Мотивація є ще однією важливою рисою і аспектом лідерської долі, адже стимулює команду до досягнення успіхів, надаючи визнання за їхні досягнення, створюючи можливості для розвитку та підвищення кваліфікації кожного науково-педагогічного працівника. Лідерство також включає в себе здатність створювати дружну та продуктивну команду, досягненням через ефективну комунікацію, здатність слухати інших та зрозуміти їхні погляди. Лідер також створює об’єднану команду, де кожен розуміє свою роль та вагомий добуток. Лідерство спрямоване на досягнення кафедрою дошкільної освіти спільних цілей. Лідер збирає науково-педагогічних працівників в одну команду, спрямовуючи їх на досягнення конкретних результатів. Саме це створює почуття єдності та відповідальності перед кафедральними завданнями. Загалом, лідерська компетенція визначає успіх керівництва навчальним закладом і кафедр зокрема. Вміння вести, надихати та мотивувати колектив формує сприятливе середовище для досягнення спільних цілей та розвитку всіх учасників освітнього процесу. Комунікативні навички є невід’ємною частиною успішного керівництва навчальним закладом. Здатність чітко та ефективно спілкуватися з різними групами – від педагогічному персоналу до батьків та учнів, відіграє ключову роль у підтримці відкритості та сприяє налагодженню співпраці всередині навчального середовища. Адаптація до змін є ключовою компетенцією, яка визначає успішне і керівництво в сучасному освітньому середовищі. За умов постійної зміни освітнього ландшафту, здатність пристосовуватися до нових умов та викликів стає невід’ємною складовою ефективного управління. Гнучкість та готовність до прийняття змін допомагають забезпечити

відповідність вимогам часу та забезпечити постійне вдосконалення навчальних процесів. Зміни є не лише реальністю, але й невід'ємною частиною сучасної освіти спираючись на досвід минулих поколінь. Швидкість та непередбачуваність змін вимагають від менеджерів освіти здатності реагувати швидко та адекватно на нові вимоги та можливості, що відкриваються. Виявлено, що зазначене вище позначається на підходах до планування, розподілу ресурсів та впровадженні інновацій (Гузій, 2004).

Важливим аспектом є позитивний підхід до змін. Готовність навчатися новому та приймати виклики з розумінням, що зміни можуть принести нові можливості, допомагає ефективно адаптуватися до них. Поряд з цим, зміни створюють можливість для розвитку, вдосконалення і впровадження інновацій, що сприяє підвищенню якості навчання та якості і розвитку закладу. Адаптація до змін також передбачає активне використання відкритості та ефективної комунікації.

На думку сучасних дослідників та молодих науковців С. Саяпіної, М. Іотковської, необхідність пошуку ефективних шляхів удосконалення професійно-педагогічної підготовки фахівців, створення умов, що стимулюють професійне становлення та розвиток, вимоги ринкової побудови всіх сфер соціального життя держави, потребують нового ментора – компетентного і всебічно освіченого фахівця, високого професійного і культурного рівня, готового завжди оволодівати новими технологіями (Іотковська, Саяпіна, 2021). Підкреслено, що стратегія розвитку науково-педагогічної діяльності кафедри дошкільної педагогіки зумовлена системою цінностей, що існують саме на кафедрі, ставленням до сумлінного виконання своїх професійних обов'язків, розумінням майбутнього, прагненням до позитивних змін, які саме виступають керівництвом початку дій.

З'ясовано, що стратегія розвитку науково – педагогічної діяльності кафедр дошкільної освіти в Україні, зумовлена перенасиченістю освітніх послуг, державних і приватних закладів вищої освіти, підвищенням вимог до якості педагогічної освіти, новими технічними, методичними можливостями отримати освітні послуги і потребами населення в їхньому різноманітті, конкурентністю закладів вищої педагогічної освіти, та з-поміж їх очільників, в боротьбі за потенційний контингент, вмотивованих колег, інтеграцією дисциплін, безпосередньо спрямованих на підготовку науково-педагогічних кадрів, незлагодженістю роботи кафедр, зокрема дошкільної ланки, із фаховими, відсутністю тісного взаємозв'язку з іншими освітніми установами.

Одним із шляхів вирішення вказаної проблеми є глибоке осмислення й усвідомлення історико-педагогічного досвіду, звернення до науково-педагогічної теорії та практики, виявлення умов і закономірностей активізації педагогічного потенціалу, виділення важливих, властивих людині педагогічної професії якостей, використання яких сприятиме зростанню освітнього потенціалу суспільства. Особливий інтерес з-посеред ефективних напрямів інтерпретації та представлення даних науково-педагогічного дослідження викликає візуалізація матеріалів науково-педагогічного дослідження мультимедійними засобами. Впровадження ідей візуалізації в освітній процес є ефективним шляхом представлення науково-дослідних результатів, завдяки візуалізації великі обсяги інформації можна представляти у лаконічній, згорнутій, зручній і логічній формі, що в свою чергу сприяє інтенсифікації навчання.

Відзначимо, що під час візуалізації з використанням мультимедійних технологій реалізується основний дидактичний принцип наочності, виявляються глибинні внутрішні взаємозв'язки, формуються асоціативні зв'язки, підтверджується знання теоретичного підґрунтя факту та його інтерпретації. Важливо бути відкритим до нових ідей, методів та технологій, а також до зворотного зв'язку від співробітників. Комунікація з усіма зацікавленими сторонами сприяє розумінню мотивів та потреб, а також допомагає залучити всіх до важливих змін та проєктів (Лук'янова, 2018). Для ефективної адаптації до змін важливо розвивати стратегії планування та впровадження. У межах мети та завдань дослідження, розуміємо, що основне призначення науки як специфічної форми суспільної свідомості полягає в тому, щоб забезпечити людство достовірним істинним знанням, привести здобуті знання в систему. Системний підхід як загальнонаукова, міждисциплінарна, методологічна концепція ґрунтується на положенні про те, що специфіка складного об'єкта (системи) не вичерпується особливостями його складників, а пов'язана передусім із характером взаємодії між елементами. Як спосіб наукового пізнання, системний підхід лежить в основі всіх системних досліджень і дозволяє скласти цілісне, інтегроване уявлення про досліджуваний об'єкт.

Уважаємо за необхідне зазначити, що системний підхід дозволяє розглянути досвід науково-педагогічної діяльності кафедр дошкільної педагогіки як систему: встановити зміст, виділити характерні ознаки науково-педагогічної діяльності кафедр на кожному з визначених етапів; виявити напрями науково-педагогічної діяльності кафедр дошкільної педагогіки. Згідно з методологією системного підходу науково-педагогічну діяльність кафедр педагогіки вищих педагогічних навчальних закладів України розглядаємо як інтелектуально-творчу роботу її колективу, складниками якої є освітньо-виховний, науково-дослідний, навчально-методичний, громадсько-просвітницький, міжнародний й інноваційний напрями.

Вагомою ознакою процесу розвитку науки в історичній ретроспективі, а також на сучасному етапі, є її колективний характер, що позначається на неухильному зростанні ролі наукової спільноти, яка формує та розвиває наукове знання, сприяє його утвердженню в конкурентному середовищі, поширює та практично впроваджує отримані результати. Відзначимо, що науково-педагогічна діяльність кафедр дошкільної педагогіки має свою конкретно-історичну сутність і форми прояву, особливості й динаміку, сприяє розбудові історико-педагогічної науки й системи вищої педагогічної освіти, зокрема, розробці ефективних форм і методів професійного та особистісного розвитку педагогічних і науково-педагогічних кадрів, важливих компонентів базової підготовки фахівців-дошкільників у галузі педагогічної освіти. Все це включає постійну оцінку ситуації, розробку адаптивних стратегій та готовність до різних сценаріїв. Важливо аналізувати результати змін для покращення стратегій та визначення подальших кроків.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У підсумку, успішне керівництво навчальним закладом у сучасних умовах вимагає розвитку комплексу управлінських навичок майбутніх менеджерів освіти. Серед цих навичок особливо важливим є стратегічне планування, організація ресурсів, лідерство, комунікація та гнучка адаптація до змін. Стратегічне планування допомагає визначити місію навчального закладу та розробити

стратегічні кроки для досягнення завдань. Ефективна організація ресурсів сприяє оптимізації навчального процесу та розвитку сприятливого середовища. Лідерські якості дозволяють менеджерам надихати та мотивувати команду, створюючи згуртований колектив. Комунікаційні навички є основою взаєморозуміння між всіма учасниками навчального процесу та сприяють побудові відкритого середовища співпраці. Адаптація до змін є необхідним умінням у змінному освітньому середовищі, дозволяючи зберігати актуальність та ефективність навчання. Всі ці компетенції взаємодіють та доповнюють одна одну, створюючи комплексний підхід до керівництва навчальним закладом. Послідовне застосування цих навичок допомагає досягати високих стандартів якості освіти, сприяє розвитку педагогічних підходів та забезпечує відповідність вимогам сучасного освітнього середовища. Таким чином, розвиток управлінських навичок майбутніх менеджерів освіти є важливим завданням, яке сприяє покращенню якості освіти в навчальних закладах та створенню стійкого фундаменту для розвитку майбутніх поколінь. Перспективним напрямом вважаємо подальше дослідження проблеми історії розвитку і становлення кафедри дошкільної педагогіки та вдосконаленні управлінських якостей керівника.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

- Артемова, Л.В. (2006). Історія педагогіки України: підручник. Київ: Либідь.
- Біницька, К. (Ред.). (2013). Педагогічна історіографія – сучасний стан напрямку історико-педагогічних досліджень. Педагогічний дискурс: збірник наукових праць. Хмельницький: ХГПА, (15). 58-62.
- Гузій, Н.В. (2004). Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова.
- Іотковська, М.О. Саяпіна С.А. (2021). Парадигма наукових підходів у контексті проблеми розвитку наукової діяльності кафедр дошкільної педагогіки. Актуальні питання сучасної науки та освіти: збірка наукових праць. Вип. №7. [Слов'янськ, 19-20 травня 2021 року] / МОН України ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» м. Слов'янськ, С.173-179.
- Лук'янова, Л.Б. (2018). Освітні потреби різних категорій дорослих у контексті особистісного і професійного розвитку. Професійна освіта: андрагогічний підхід: монографія / кол. авторів; за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 42-67.
- Педагогічний словник. (2001). М.Д. Ярмаченко (голов. ред.) Київ: Педагогічна думка. 516.

REFERENCES

- Artemova, L. V. (2006). Istoriia pedahohiky Ukrainy [History of pedagogy of Ukraine]: pidruchnyk. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Binytska, K. (2013). Pedahohichna istoriografiiya – suchasnyi stan napriamu istoryko-pedahohichnykh doslidzhen [Pedagogical historiography – modern state of direction of historical-pedagogical studies]. Pedahohichnui dyskurs: zbirnyk naukovykh prats, 15, 58-62. Khmelnytskyi: KhHPA [in Ukrainian].
- Huziy, N. V. (2004). Pedahohichnyy profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty [Pedagogical professionalism: historical-methodological and theoretical aspects]: monohrafiya. Kyiv: NPU im. M.P. Drahomanova [in Ukrainian].

Iotkovska, M.O., Sayapina, S.A. (2021). The paradigm of scientific approaches in the context of the problem of development of scientific activity of preschool pedagogy departments. Topical issues of modern science and education: a collection of scientific papers. Vypusk №7. [Sloviansk, May 19-20, 2021] / Ministry of Education and Science of Ukraine, Donbas State Pedagogical University, Sloviansk. Sloviansk, 173-179 [in Ukrainian].

Lukianova, L. B. (2018) Osvitni potreby riznykh katehoriï doroslykh u konteksti osobystisnoho i profesiinoho rozvytku. Profesiina osvita: andrahohichnyi pidkhid [Educational needs of different categories of adults in the context of personal and professional development. Vocational education: an andragogic approach]: monohrafiia / O.A. Dubaseniuk (Ed.). Zhytomyr, 42-67 [in Ukrainian].

Pedahohichnyy slovnyk [Pedagogical dictionary]. (2001). M. D. Yarmachenko (Ed). Pedahohichna dumka – Pedagogical thought, Kyiv, 516 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

В оглядовій статті автор розкриває проблему професійного саморозвитку як складової формування андрагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти і потенційного керівника кафедри дошкільної освіти. Наголошується на важливості особистості викладача, яка є ключовою фігурою реформ української освіти, зокрема дошкільної. Проаналізовано та конкретизовано понятійно-термінологічний апарат дослідження. Розкрито поняття «професійний розвиток», та вказано, що цей термін трактується науковцями як багатокомпонентний, цілеспрямований, пролонгований і поетапний процес професійного становлення, розвитку і саморозвитку особистості зорієнтованої на здобуття нових компетентностей; характеризується системністю, динамічним підходом, циклічністю і синергізмом адже передбачає перетворення ціннісно-світоглядного орієнтування і мотиваційної діяльності, психолого-педагогічної структурності підходів наукових досліджень, засвоєнню і реалізації інноваційних питань управлінського змісту, ролі і функціональним розподілом. Автор виходить із того, що науковий розвиток і становлення викладача кафедри дошкільної педагогіки тісно пов'язані із формуванням у молодого вченого андрагогічної компетентності і впливає на процес підготовки та розвитку і становлення науково-педагогічних працівників, а також є вагомим частиним складової андрагогічної компетентності лідера кафедри дошкільної педагогіки закладів вищої педагогічної освіти України.

Акцентовано увагу на тому, що професійне становлення викладача кафедри дошкільної педагогіки закладу вищої педагогічної освіти має слугувати усвідомлена потреба в неперервному самовдосконаленні, ставленні до навчання як до сфери пріоритету на науково-професійній ниві, а здобуті вміння складовою сучасного андрагога реалізовані крізь освітньо-наукову сферу діяльності вдосконалюючи та спираючись на історико-педагогічний досвід минулого.

Ключові слова: кафедра дошкільної педагогіки, історія педагогіки, андрагог, лідер, стратегічне планування кафедри.